

Д-р Томас Смолліх

Президент Вищого адміністративного суду та

Президент Державної судової палати землі Нижня Саксонія

Особливості судової медіації у сфері адміністративного судочинства

Попереднє зауваження

На відміну від адміністративного судочинства в Україні, німецьке адміністративне судочинство не має компетенцій на розгляд та вирішення всіх видів публічно-правових спорів. Адже поряд із судами так званої загальної адміністративної юстиції ще діють суди соціального судочинства, які зокрема розглядають та вирішують спори із галузі соціального права та права про соціальне страхування (пенсійне законодавство, законодавство на випадок безробіття та законодавство у сфері страхування на випадок хвороби), а також суди фінансового судочинства, які в цілому вирішують спори в галузі оподаткування. Моя доповідь переважно присвячуватиметься діяльності німецького адміністративного судочинства, хоча відповідні особливості та практичні аспекти в цілому поширюються також і на сфери соціального та фінансового судочинства.

I.

1. Розвиток внутрішньої судової медіації в Нижній Саксонії

Органи юстиції землі Нижня Саксонія почали приділяти особливу увагу внутрішній судовій медіації починаючи з 2002 року. У співробітництві з одною із благодійних спілок Міністерство юстиції землі Нижня Саксонія три роки реалізовувало модельний проект під відповідним науковим супроводженням, який був передусім присвячений дослідженню того питання, чи та за яких передумов може бути доцільним включити до «пропозиції» в діяльності органів юстиції федеральної землі можливість консенсусного та самовідповідального владання спорів завдяки медіації як альтернативи до формального судового розгляду. В шести модельних судах почали здійснювати медіацію. Серед цих модельних судів були також задіяні Соціальний та Адміністративний суди в м. Ганновер. В кожному суді три судді прийняли участь у навчанні медіації.

На конференції міністрів у листопаді 2004 року міністри юстиції всіх німецьких федеральних земель одногосно висловились як за посилення способів та засобів позасудового владання спорів, так і за подальшу розбудову сфери медіації в судах.

Через три роки від початку згаданого вище проекту як практики, так і науковці наголосили на його досить позитивному балансі та дійшли висновку, що медіація може бути корисним та ефективно зручним видом провадження у тому числі у сфері публічного права. З огляду на це Міністерство юстиції землі Нижня Саксонія сприяло поширенню пропозиції внутрішньої судової медіації у всіх фахових судах на всій її території і запропонувало суддям відповідних судів пройти навчання у вигляді підвищення кваліфікації з тим, щоби стати суддями-медіаторами. Але, з огляду на відсутність закріплення внутрішньої судової медіації у відповідному процесуальному законодавстві, все ще зберігалась певна невизначеність, яка стосувалась саме сфери застосування медіації: чи йдеться тут про завдання, яке покладається на суддю, або ж тут йдеться про відповідну управлінську діяльність.

Спершу лише у 2012 році набув чинності Закон про підтримку медіації. В якості закону, який вносив зміни до цілої низки законів, цей Закон про підтримку медіації в своїй статті 1 (а також в статті 2 та наступних) містив цілу низку змін до відповідних процесуальних законів. Закон про підтримку медіації врегульовує виключно позасудову медіацію. Не зважаючи на попередню дуже активну дискусію, до цього закону не були включені положення про внутрішню судову медіацію. З іншого боку, законодавець додав відповідне регулювання до двох положень Цивільного процесуального кодексу (ЦПК), а саме до § 278 абз. 5 та до § 278а.

Зокрема в **§ 278 абз. 5 ЦПК** тепер йшлося про наступне:

Суд може звернути увагу сторін провадження на можливість проведення розгляду із примирення, а також на інші спроби із досягнення примирення за допомогою визначеного для цього судді, який не має повноважень на прийняття рішення (примирний суддя). Примирний суддя може застосовувати будь-які методики для владання конфлікту, включаючи медіацію.

В свою чергу **§ 278а ЦПК** тепер визначає наступне:

Абз. 1:

Суд може запропонувати сторонам провадження із медіації або інший спосіб розгляду для позасудового владання конфлікту.

Абз. 2:

Якщо сторони провадження вирішують прийняти участь в медіації або іншому способі розгляду справи для позасудового владання конфлікту, то суд приймає розпорядження про призупинення судового розгляду.

Через застосування § 173¹ Кодексу адміністративного судочинства (КАС) ці обидва положення ЦПК застосовуються також й в галузі адміністративного судочинства. Зокрема завдяки § 278 абз. 5 ЦПК тепер існує законодавча основа для здійснення внутрішньої судової медіації. Поряд з цим примирний суддя (= суддя-медіатор) може застосовувати й інші методики владання спорів. За допомогою наведеного вище законодавчого врегулювання тепер однозначним чином закріплено, що у випадку внутрішньої судової медіації йдеться саме про суддівське (тобто не управлінське) завдання. З огляду на це, тепер в планах розподілу справ відповідних судів визначаються завдання всіх примирних суддів у всіх адміністративних судах землі Нижня Саксонія. Кількість суддів-медіаторів, а також кількість проваджень в останні роки постійно коливається. На сьогодні в землі Нижня Саксонія у сфері адміністративного судочинства діють 19 медіаторів. В минулому році було проведено 83 розгляди, з яких 50 завершилися успішно. Це відповідає квоті успішності у майже 60 %. Але з іншого боку я не маю наміру приховувати, що медіація в галузі адміністративного судочинства все ще перебуває в тіні звичайних судових проваджень. Якщо порівнювати із 34 000 проваджень, які були розпочаті в минулому році у сфері адміністративного судочинства Нижньої Саксонії, то лише 83 медіаційних провадження звісно становлять дуже незначний відсоток від загальної кількості справ.

¹ КАС. § 173 [Відповідне застосування Закону про судовий устрій та Цивільного процесуального кодексу]. Якщо цей закон не містить ніяких положень про провадження, відповідно застосовуються Закон про судовий устрій та Цивільний процесуальний кодекс, якщо цього не виключає принципова різниця між обома видами провадження. Судом в розумінні § 1062 Цивільного процесуального кодексу є уповноважений адміністративний суд, судом в розумінні § 1065 Цивільного процесуального кодексу – вищий адміністративний суд землі. (прим. перекладача)

Тому медіацію на даний час не можна розглядати як засіб для підвищення кількості успішно розглянутих проваджень. До цього часу у сфері адміністративного судочинства землі Нижня Саксонія ще не було фактів використання можливостей § 278а ЦПК щодо призупинення судового розгляду справи з огляду на спробу позасудового вирішення конфлікту.

З огляду на те, що кількість проваджень із медіації у сфері фахового судочинства по публічно-правових спорах не збільшується, ба більше – навіть зменшується, була створена Робоча група «Ідеї та допомога в роботі», яка напрацювала певні засади для підвищення активності використання проваджень із медіації. До цього питання я повернуся трохи згодом.

2. Особливості внутрішньої судової медіації в галузі адміністративного судочинства

Найважливіша відмінність внутрішньої судової медіації в галузі адміністративного судочинства (у порівнянні із сферою приватного права) полягає у тому, що сторони конфлікту є порівняно нерівноцінними/нерівнозначними. В переважній кількості справ в рамках адміністративного судочинства фізична особа протистоїть носієві суверенних владних повноважень. Тобто тут наявні так звані відносини підпорядкування. До того ж треба наголосити на тому, що обидві сторони провадження не є повністю вільними у визначенні способу їх поведінки та у прийнятті рішень на власний розсуд. Так, наприклад, в галузі соціального права діють положення про те, що отримувачі соціальних послуг/допомоги можуть відмовитись від належних їм прав у майбутньому із можливістю відкликання такої відмови, а приватно-правові договори, які призводять до відхилень від вимог відповідних положень Соціального кодексу на шкоду носія відповідного права, є нікчемними. Ще більшої рестрикції зазнають органи адміністративного управління. Так, наприклад, адміністративні органи згідно з частиною 3 статті 20² Основного закону (ОЗ) завжди підкорені закону і праву. Про це в деталях дещо пізніше.

Подальша відмінність медіації в галузі адміністративного права від медіації в галузі приватного права полягає у тому, що державна/владна діяльність як правило викликає в суспільстві більше уваги (у порівнянні із приватною діяльністю) і цим самим набуває певного політичного виміру. Саме таке вихідне становище треба обов'язково враховувати при плануванні та здійсненні процедур медіації в цій галузі. Я ще повернуся до цього дещо згодом.

Що ж конкретно означає підкорення адміністративних органів праву та закону, передусім з точки зору можливості проведення процедури медіації в рамках адміністративного судочинства?

По-перше, воно істотно впливає на порядок тих проваджень, які взагалі вважаються придатними для проведення медіації. Воно також має вирішальне значення для реалізації тих спільних домовленостей, які можуть бути досягнуті в рамках медіації.

---

² ОЗ. Стаття 20

...

(3) Законодавство підкорене конституційному ладу, а виконавча влада і правосуддя – закону і праву.

... (примітка перекладача)

Медіація від самого початку буде невдалою/неможливою, якщо спір між сторонами (без будь-яких винятків) позбавлений права на дискрецію з боку учасників медіації, тобто, наприклад, якщо досягненню примирення протистоять примусові/обов'язкові норми права або неухильні (обов'язкові до виконання) вимоги або ж досягнення домовленості виключає відповідне рішення, яке вже набуло законної сили. Тобто, якщо в рамках спірного провадження йдеться лише про отримання відповіді на правове питання про те, чи є наявним певне право вимоги або ж воно відсутнє, та чи є обтяжуючий адміністративний акт протиправним або ж навпаки чинним, то медіація у таких випадках буде неможливою.

Але не заважаючи на вищезазначене, обов'язкове підкорення вимогам закону не призводить від самого початку до повного виключення можливостей проведення медіації, воно скоріше обмежує можливості укладення домовленостей. Із обов'язкової переваги закону випливає, що державний орган не може в рамках медіації обіцяти таку дію з його боку, здійснення якої не допускається відповідним законом. В свою чергу дія принципу застереження законом призводить до того, що орган управління не може гарантувати надання послуг без наявності для цього відповідної законодавчої основи, тобто без чіткого законодавчого уповноваження на здійснення таких дій. Певні права та обов'язки можуть бути засновані, змінені або скасовані лише за тієї передумови, якщо закон їх приписує або ж допускає. Тобто вони не можуть бути запроваджені або допущені лише шляхом проведення медіації.

Дія принципу рівності, який закріплений в статті 3 Основного закону³, призводить в рамках медіації до того, що орган влади у випадку можливих домовленостей повинен дотримуватись вимоги про те, що за наявності схожих обставин у декількох справах його поведіння із ними також має бути схожим. У цьому контексті «можливості для маневру» виникають зокрема у тому разі, якщо в рамках медіації з'ясується, що йдеться про нетипові обставини справи. Оскільки лише у такому разі орган влади під час опрацювання ним варіантів вирішення конфлікту в рамках відповідної справи може бути більш гнучким.

Обмеження, які впливають із дії принципу підкорення праву, можуть залежати від закріплених в законі повноважень органу влади та положень стосовно порядку здійснення ним адміністративної процедури. Так, наприклад, орган влади не може погоджуватись на досягнення певних рішень у ситуаціях, які підпадають під завершальну компетенцію на прийняття рішень з боку комунального парламенту. У таких випадках орган влади лише може пообіцяти робити все для того аби відповідний носій права на прийняття остаточного рішення дійшов саме такого висновку/рішення.

Стосовно наступного виконання обопільно досягнутих домовленостей треба також зазначити, що на відміну від галузі приватного права, в якому результати обов'язкової домовленості як правило безпосередньо набувають чинності, в публічному праві обопільні домовленості як правило ще потребують подальшої їх втілення в рамках здійснення передбаченої в законі адміністративної процедури. Як правило результати

---

³ **ОЗ. Стаття 3**

(1) Всі люди рівні перед законом.

(2) Чоловіки і жінки рівноправні. Держава сприяє фактичній реалізації рівноправ'я жінок і чоловіків та спрямовує її зусилля на усунення існуючих недоліків.

(3) Ніхто не може бути дискримінований або отримати перевагу за ознаками його статі, його походження, його раси, його мови, його місця народження та походження, його віросповідання, його релігійних або політичних поглядів. Ніхто не може бути дискримінований з огляду на його розумові або фізичні вади. *(примітка перекладача)*

медіації ще повинні бути імplementовані у формі адміністративного акту або припису. Тобто, як правило, результати медіації в принципі поки що не поширюють відносно відповідних громадян безпосередню правову обов'язковість. Саме справою учасників медіації є перетворення результатів завершення медіації у відповідні дії, тобто вони ще повинні перевести їх у передбачену для цього адміністративну процедуру та здійснити заходи, які є необхідними та обов'язковими з точки зору права. Тому, у протилежність до галузі приватного права, в галузі публічного права передусім йдеться про принципові заяви учасників про їх наміри, які мають фактичну дію. З огляду на таку як правило відсутню безпосередню обов'язковість та пов'язані з цим проблеми при можливому виконанні досягнутих домовленостей, обопільно досягнуті рішення в рамках медіації у сфері адміністративного судочинства Нижньої Саксонії зазвичай не протоколюються в судовій мировій угоді (дивись стосовно цього § 106 КАС⁴), а частіше у формі так званої медіаційної угоди, яка підписується всіма учасниками.

Наявність певної публічної уваги до таких справ призводить до того, що вважається за доцільне залучати до процедури медіації інших осіб або групи осіб, які з точки зору предмету спору хоча й не мають власної правової позиції, але мають економічні або політичні інтереси з точки зору результату цієї процедури та з точки зору фактичних можливостей впливу на них. До таких осіб та груп можуть передусім належати відповідні ініціативні групи громадян, спілки або об'єднання.

3. Практичні питання

З огляду на наведені вище обмеження, обумовлені дією принципу підкорення (передусім) органів влади вимогам відповідних правових норм, може виникнути враження, що для медіації в галузі публічного права не залишається значних рамок для досягнення рішень та здійснення дій. Аби заперечити такому враженню я спробую навести деякі критерії, які можуть кваліфікувати публічно-правовий спір як здатний для його владнання в рамках процедури медіації. На прикладі цих критеріїв ви можете побачити, що існує значна кількість випадків, які є цілком придатними для таких особливих процедур.

II.

1. Фабули справ, які об'єктивно говорять про їх придатність для проведення медіації

a. Відносини між сторонами, які розраховані на тривалу перспективу

Щонайменше одна із сторін має спрямований у майбутнє інтерес на підтримання відносин, тому достатньою має бути «добра репутація». У таких випадках медіація пропонує шанс вирішити конфлікт на довготривалу перспективу та може слугувати інтересам усталеності відносин, зокрема в галузі

- сімейно-правових спорів або спорів у сфері дії права між сусідами
приклад: спір, пов'язаний із зміною назви/імені
- спорів між сусідами у сфері будівельного права

⁴ КАС. § 106 [Мирова угода в суді]. З метою повного або часткового владнання правового спору учасники можуть укласти мирову угоду, яка протоколюється судом або уповноваженим або діючим за клопотанням суддею, якщо вони можуть розпоряджатись предметом мирової угоди. Мирова угода в суді може бути укладена шляхом підписання учасниками пропозиції суду, головуючого або судді-доповідача, висунутої у формі ухвали. (примітка перекладача)

- спорів на підставі норм права про статус чиновників
приклад: оцінка кваліфікації, службові посади, професійні очікування у майбутньому
  - спорів в галузі дії норм права про школу та надання допомоги молоді
  - економічних (або схожих із ними) відносин
приклад: нагляд у місцях розміщення осіб, фінансування лікарень, спір між двома органами влади стосовно несення ними спільних фінансових витрат
- б. Комплексні дії з усунення суперечок у випадку конфліктів, за яких втручання у певному місці призводить до наслідків в одному або у декількох інших місцях. Сторони пов'язані між собою декількома напрямками інтересів
- конфлікти при розподілі
приклад: розподіл грошової допомоги (субвенції, квоти, гонорари)
  - розподіл концесій (служба порятунку, дозволи на місця розташування під час святкових заходів)
  - спірні провадження між конкурентами на підставі дії норм права про статус чиновників
  - випадки ситуацій, за яких певна особа, яку відповідне провадження зачіпає з певного боку, власно не є безпосереднім учасником провадження
приклад: орган влади, яка здійснює безпосередню діяльність, не може прийняти остаточне рішення без залучення/погодження з боку іншого органу (наприклад міністерства); економічно зацікавлена особа не приймає безпосередньої участі в провадженні.
- в. Великі проекти та комплексні рішення органів влади
- забруднення територій (наприклад: санація забруднених територій)
  - захист природного середовища (наприклад: процедура впорядкування територій)
  - розташування вітрових турбін для вироблення електроенергії
  - рух транспорту (наприклад: діалог із громадянами стосовно місця розташування аеропорту), концепція руху транспорту в місті
  - генні технології
  - хімічні забруднення
  - сфера захисту здоров'я
  - концепції із захисту навколишнього середовища
- г. Складні/комплексні конфлікти
- У разі виникнення дуже комплексних обставин справ та каузальних питань їх прояснення хоча й вважається теоретично можливим, але на практиці є малоімовірним. Саме у таких випадках, у протилежність до звичайних проваджень, медіація вважається найбільш ощадливим видом провадженням, зокрема у випадках
- встановлення нездатності особи на здійснення певних видів діяльності
  - нормативи із врегулювання часу праці.

2. Фабули справ, які суб'єктивно говорять про їх придатність для проведення медіації

Причина конфлікту як правило коріниться у відносинах між сторонами (для пояснення та розмежування будуть наведені відповідні відмінності між судовим розглядом та медіацією).

а. Комунікація

Про особливу придатність для проведення медіації, якщо завдяки висловлюванням учасників провадження для цього з'являються відповідні підстави, зокрема свідчать

- непорозуміння або відповідно брак чи порушення/погана комунікація між учасниками, які є причиною або підставою для посилення конфлікту
- справжні потреби/прагнення сторони та не-конгруентність/інша позиція у висловлюваннях її уповноваженої особи.

Комунікація між учасниками процедури медіації відрізняється від комунікації в рамках судового розгляду передусім через її

- Усність/спілкування:

Центральні події в рамках медіації відбуваються під час усного спілкування. Письмово фіксуються лише домовленість за результатами медіації або відповідно якісь проміжні позиції, замовлення/доручення на здійснення певних дій та відповідно завершальна домовленість.

- Безпосередність:

Спілкування в рамках медіації в основному відбувається між стороною та суддею-медіатором. Адвокат знаходиться у розпорядженні сторони лише для з'ясування правових питань. Йому не делегується переслідування власних інтересів сторони. Сторони конфлікту в рамках процедури медіації безпосередньо вислуховують інформацію про позиції або відповідно інтереси протилежної сторони конфлікту – без фільтрів у вигляді правового опрацювання цих позицій з боку відповідного адвоката, який представляє сторону.

- Мова довіри:

Комунікація в рамках процедури медіації відбувається за допомогою звичайної мови спілкування. Вона є зрозумілою для всіх її учасників. Ніхто не потребує її «перекладу».

б. Поза-правові бажання/інтереси учасників

Ситуація особливої придатності для проведення медіації виникає у тому випадку, якщо з висловлювань учасників стає зрозумілим, що справжній результат провадження не може бути досягнутий прийняттям формального рішення по суті справи. Такі поза-правові цілі як

- відновлення репутації/репутації
- вибачення
- «спокутування» фактичного або ймовірного/уявного не-права
- інші дії, на здійснення яких не існує жодної можливості для заявлення правової вимоги

як правило не можуть бути враховані (у всякому випадку в формальному рішенні по суті справи) в рамках адміністративно-правового спору. У протилежність до цього, в рамках медіації у цій сфері не існує жодних обмежень для врегулювання, яке може бути включене у зміст остаточної домовленості. Все, що дозволяється з точки зору права, може бути домовлено. Також відсутня прив'язка до предмету спору.

в. Потреба у швидкому вирішенні в рамках розгляду справи по суті

Медіація може бути вдало завершена набагато швидше ніж прийняття судового рішення. Вона не вимагає жодного тривалого обміну письмовими документами та зворотними реакціями з боку сторін.

Наведені вище критерії свідчать про те, що також й в галузі публічного права існують широкі можливості по певній низці проваджень, які можуть розглядатись як придатні для здійснення медіації.

Наприкінці доповіді я хотів би коротко представити вам декілька наочних або відповідно цікавих для громадськості медіаційних проваджень із практики нашого Вищого адміністративного суду з тим, щоби продемонструвати широту можливостей для проведення медіації у сфері адміністративного судочинства.

Приклади:

- збирання макулатури
- гоночна траса Rally-Cross
- відрізок автобану

Припускаючи наявність у вас інтересу до цього, я додав до цієї доповіді зразки документів, які передаються учасникам розгляду, суддям в наших судах, а також відповідним органам влади, за допомогою яких ми рекламуємо медіацію у сфері публічного права.

Додаток 1:

Інформаційна листівка для учасників судового розгляду

Що таке процедура медіації?

В рамках майже кожного конфлікту можна віднайти – часто непомітне – рішення, яке є прийнятним для всіх сторін суперечки, або яке частково може навіть містити в собі особливі переваги. Аби напрацювати спільно із сторонами конфлікту саме таке рішення, судді-медіатори відповідного адміністративного суду використовують методики медіації. Медіація є всесвітньо визнаною та поширеною процедурою, в рамках якої сторони суперечки за підтримки нейтральної третьої особи самостійно вирішують їх конфлікт. В рамках медіації зокрема йдеться про комунікацію між учасниками медіації передусім задля того, аби зрушити з місця суперечку, яка зайшла в глухий кут. В судах землі Нижня Саксонія така процедура (спочатку позначена як внутрішня судова або суддівська медіація) була випробувана починаючи з 2002 року із позитивними результатами. Судді-медіатори посередничають в рамках конфліктів, створюють конструктивну атмосферу для спілкування і турбуються про справедливе поведження сторін у відносинах між собою. Але судді-медіатори не наділені жодною компетенцією на прийняття рішення. Діяльність суддів-медіаторів принципово обмежується лише тим, що вони надають сторонам процедури відповідну підтримку у напрацюванні самостійного розумного вирішення їх проблеми.

Чи потрібен для медіації адвокат?

Судді-медіатори не надають сторонам процедури жодних юридичних порад і не артикулюють жодних відгуків або оцінок щодо шансів на успіх по відповідним намірам/бажанням сторін. Але оскільки у тому числі юридичні питання можуть бути складовою частиною спілкування між сторонами і як правило вони є частиною відповідного процесу, також і для процедури примирення є важливим, щоби сторони мали змогу отримувати відповідну юридичну інформацію. Тому представництво через адвоката може бути дійсно слухним та іноді навіть конче потрібним. До того ж, адвокати можуть допомогти стороні привнести у розмову певні факти, які потрібні для вирішення конфлікту.

Які переваги має процедура медіації у порівнянні із судовим розглядом спору?

Процедура медіації, у порівнянні із судовим розглядом спору, може надати сторонам цілу низку переваг. Зокрема можливими є наступні переваги:

- В рамках процедури медіації сторони отримують у своє розпорядження більше часу. Тому причини конфлікту та інтереси учасників можуть бути досліджені, опрацьовані та враховані набагато краще. У центрі уваги процедури медіації знаходяться сторони, а також те, що вони бажають висловити та представити на розгляд.
- Учасники самі визначають, як буде вирішений конфлікт. За таких обставин можуть бути збережені життєздатні відносини між сторонами у майбутньому або ж відновлені між ними.
- Завдяки процедурі медіації також можна вирішити та владнати конфлікти, які виходять за межі відповідного спору і які обтяжливо впливають відносини між сторонами.
- В рамках процедури медіації відповідне засідання можна призначити та провести набагато швидше з точки зору часу.

Скільки коштує процедура медіації? Що буде із розглядом справи в суді?

Завдяки використанню суддів-медіаторів не вникає жодних додаткових судових витрат. Можливими є витрати на залучення адвоката. Якщо процедура медіації була успішною, то судовий розгляд цим самим припиняється. За останні роки процедура медіації часто призводила до досягнення домовленостей між сторонами.

Якщо ж спроби досягти згоди завершилися невдало, то судовий розгляд відповідної справи знову передається відповідно компетентному судді. Він просто продовжує розгляд далі.

Додаток 2:

Письмове звернення законного судді до учасників судового розгляду

Суд ...

Дата: ...

№ справи: ...

Розпорядження:

1. Письмове звернення до учасників провадження (із доданою інформаційною листівкою)

У продовження

( ) посилаючись на проведену з Вами телефонну розмову.

(х) Адміністративний суд пропонує учасникам судового розгляду – поряд із можливістю вирішення відповідного спору суддею та можливістю укладення мирової угоди із затвердженням її суддею – третю можливість владнання Вашого конфлікту: шляхом проведення медіації із залученням судді-медіатора у розумінні положень § 173 КАС у поєднанні з § 278 абз. 5 ЦПК.

(х) Я розглядаю медіацію у Вашому випадку як добру нагоду для владнання правового спору і пропоную Вам скористатись пропозицією про проведення медіації у судді-медіатора в Адміністративному суді. Сподіваюсь, що додана інформаційна листівка та подальші інформації можуть допомогти Вам прийняти відповідне рішення.

Якою буде відповідна процедура у тому разі, якщо Ви приймете рішення на користь медіації:

Після згоди учасників судового розгляду вони передаються судді-медіатору для проведення медіації. Провадження в рамках медіації отримує власний номер справи.

Якщо медіація завершиться успішно, то узгоджене обов'язкове рішення фіксується письмово у вигляді домовленості. Якщо ж медіація завершиться безуспішно, то процедура медіації вважається завершеною і спірне провадження продовжується його розглядом з боку законного судді.

Медіація не є публічною.

У деяких випадках може бути доцільним та слушним залучити до процедури – з метою всебічного вирішення конфлікту шляхом досягнення згоди між всіма сторонами – деяких інших осіб, організації або державні органи.

Подальша інформація:

В Адміністративному суді у Вашому розпорядженні діють наступні судді-медіатори

Пані Головуюча суддя Адміністративного суду ...

Пан суддя Адміністративного суду ...

Телефон судової канцелярії: ...

у яких можна запитати подальшу інформацію стосовно процедури медіації.

Будь ласка, повідомте нам до ... (дата, час), чи маєте Ви намір скористатись процедурою медіації за допомогою судді-медіатора.

Ваше побажання щодо залучення конкретного судді-медіатора буде враховане в залежності від стану розгляду поточних справ.

2. Нп. з ... (дата)

Підпис

Додаток 3:

Покроковий план для колег-суддів

Як мені передати провадження на процедуру медіації?

1. **Перевірка**, чи може відповідне провадження бути придатним для проведення по ньому медіації
  - у разі потреби – передача цього питання для перевірки з боку медіатора
  - але звісно також і ми у будь-який час є у Вашому розпорядженні для особистої розмови, зокрема у разі виникнення питань
2. **Запит** до учасників судового розгляду, чи існує у них інтерес на проведення процедури медіації, а також надсилання їм відповідної інформаційної листівки
⇒ і якщо так, то:
3. **Ухвала про передачу справи** медіатору
4. **Передача справи** до канцелярії суду, до відома якої відносяться процедури медіації

Що відбувається потім?

Провадження отримує власний номер справи для розгляду в рамках медіації та заводиться відповідна окрема мапа. Такі провадження почергово розподіляються між медіаторами. Завдяки формальній передачі ми маємо можливість самостійно завершити розгляд справи, якщо буде досягнуте порозуміння. Але можливим є також і такий спосіб вирішення, коли пізніше відповідному законному судді сторонами подаються заяви із проханням визнати справу завершеною.

Додаток 4:

Письмове звернення до державних органів

(Реквізити)

Вельмишановні пані і панове,

на суд, поряд із вирішенням спорів суддями, також покладається завдання сприяти взаємному порозумінню та вирішенню конфлікту між його учасниками. Як Вам напевно відомо, з урахуванням цього завдання і поки що лише в окремих судах в якості модельного проекту була розпочата процедура «Схожа до судового розгляду медіація в Нижній Саксонії», яка отримала її законодавчі засади завдяки прийняттю відповідних положень до § 278 абз. 5 Цивільного процесуального кодексу. Згідно з § 278 абз. 1 Цивільного процесуального кодексу суд на будь-якій стадії судового розгляду повинен приймати до уваги можливість миролюбного владнання спору або окремих його пунктів. В § 278 абз. 5 Цивільного процесуального кодексу визначено, що суд з метою примирення між сторонами, а також задля подальших спроб примирення між ними, може звернути увагу сторін на наявність визначеного для цього судді (медіація), який не наділений повноваженням на прийняття рішення, але може використовувати всі методики для владання конфлікту, у тому числі – медіацію. Таким чином на цих засадах у фахових судах формуються підстави для використання можливостей проведення медіації із залученням судді-медіатора.

Перший досвід, який був набутий в рамках модельного проекту, вже засвідчив, що не зважаючи на дію принципу підкорення органів публічного управління вимогам закону все ж існують різноманітні можливості для використання процедури медіації і що медіація у сфері розгляду справ фаховими судами дійсно варта уваги для спроб із владання спорів на користь всіх учасників провадження. Медіація у багатьох випадках несе в собі, у тому числі й для органів управління, певні переваги у порівнянні із судовим розглядом справ. Вони зокрема можуть проявлятися у вигляді

- заощадження часу,
- стійкого та життєздатного владання конфлікту на тривалу перспективу,
- залучення інших видів процедур,
- власного впливу на результат,
- визначення порядку врегулювання відносин між сторонами, зокрема стосовно подальших довготривалих відносин між ними,
- обопільного знаходження «креативного» рішення, яке враховує інтереси всіх залучених осіб,
- уникненню публічності,
- уникненню впливу з боку прецедентних випадків,
- більш високого рівня задоволення всіх учасників досягнутим результатом.

Я був би Вам, шановні пані і панове, дуже вдячний, якби Ви звернули увагу у вашому органі, особливо Ваших співробітників, які повноважні на представництво Вашого органу в рамках судових розглядів, на можливість проведення процедур медіації.

Із сподіванням, що також і Ви підтримуєте медіацію, залишаюсь із дружніми вітаннями

...

Додаток 5:

Плакат

**П'ЯТЬ ФАЗ
МЕДІАЦІЇ**

- Фаза 1:** Погодження правил гри, часового плану, витрата (абстрактної) мети
- Фаза 2:** Перелік тем конфлікту та узгодження черговості їх опрацювання
- Фаза 3:** Визначення інтересів учасників
Встановлення спільностей та розбіжностей між ними
- Фаза 4:** Розробка ідей можливого рішення
Оцінка та вибір можливих варіантів рішення
- Фаза 5:** Укладення домовленості
За бажанням сторін перевірена адвокатами угода може бути перенесена в судове провадження як підлягаюча примусовому виконанню мирова угода